

Egészségvédelmi tanácsok:

A vakbélgyulladásról

Írta: dr. Székely Ödön

A vakbélgyulladás a sebézet egyik legrégibb és legveszélyesebb betegségeinek egyike, amelynek számos változata, megjelölési esetei állandó tanulmány tárgya. 1827-ben a franciák diagnosztizálták először a vakbélgyuladást, 1884-ben távolították el először élő emberből a vakbelet. Hazánkban először 1894-ben végzi Herczel professzor ezen műtétet. A kórkép kidolgozása úgyszólván áttekinthetetlen irodalmi munkásság központjába kerül. A mai neve vakbélgyulladás, appendicitis — Heber Reginald Fittz-tól ered 1886-ban. Szinte érthetetlen, hogy ilyen sokára jöttek rá az emberiség eme sorscsapására. Az ókorban is voltak kitűnő orvosai és már időszámításunk előtt 3000 éves mumiák hasüregében találtak letolt vakbélkörűli tályog maradványt. Csak azzal magyarázható ezen betegség elnevezése, hogy a féregnyúlvány tönkremenéséért a hashártyagyuladást tették felelőssé, a féregnyúlvány elváltozásait másodlagosnak vélték. A féregnyúlvány általánosan ceruza vastagságú, a hashártyán belül elhelyezkedő szerv, amelynek hossza 3–30 cm-ig változhat. Vastagsága 3–15 mm-ig lehetséges. Legtöbbször külön kis befödőre van. Elhelyezkedése a legkülönbözőbb lehet. Az élettani feladatáról nem sokat tudunk. Egyes kivételes esetekben — különösen a nőkben — a féregnyúlvány eltávolítása után elhízás következik be, amelyre a figyelmet még Molnár főorvos hívta fel. A gyulladás létrejöttét gennykeltő baktériumok idézik elő, főleg a vakbélnyúlvány helyzetváltoztatásával balsárpangás következtében (szögletösszűrés folytán). Hogy emberben sajátos élettani működése van — nem valószínű. Ezt bizonyítja a sok millió kiirtott vakbélnyúlvány, amely után sohasem lehetett észlelni a legkevésbé károsító tünetet sem. Tekintettel arra, hogy a garat és féregnyúlvány nyirokrendszere szerkezetiileg hasonló, sokan azt gondolják, hogy a féregnyúlványnak is van valamelyes a mandulához hasonló szerepe: fehér vérszálakat termelnek a vastagbél számára, hogy annak a baktérium flóráját ellensúlyozza. Együtt a baktériumölő hatása is van. Mások szerint belső elválasztásos je-

lentősége volna és hozzájárul a vastagbél működésének a szabályozásához. Ez utóbbi mellett volna az a körülmény, hogy idült vakbélgyuladással tényleg fellépnek a vastagbél peristalticájában zavarok.

Tünetei: vakbélgyulladás tüneteit kelti fel, ha a has jobb oldalán — a vakbél táján — heves görcsök, vagy húzó fájdalom érezhető. A beteg étvágytalan, bágyadt, néha hány, gyakran kisfokú láz is jelentkezik, a vakbél tája néha nyomásra nagyon érzékeny. A spontán fájdalmak rövid, határozatlan jellegűek, majd gyorsan fokozódó görcsök lépnek fel, amelyek eleinte az egész hasra kiterjednek, később a köldök felé sugározni kezdenek. 24 óra múlva localisálódik a jobb csípőtáji területre. Vannak a vakbélgyulladásnak olyan különleges diagnosztikai tünetei, amelyet csak orvos tud felismerni és értékelni. Igen jellegzetes különösen a gennyves vakbélgyulladások esetén a hasizomzat feszülése azon a tájékon, ahol a mélyben a gyulladás székel. Ezzel a feszüléssel mintegy ösztönösül védekezik az izomzat a bántalom ellen. A has gyakran felfúvódott, puffadt. Ilyenkor „meteorismusról” beszélünk. A vakbélgyulladás jelentkezik hirtelen, rohamszerűen, minden előzetes tünet nélkül, hánys, rosszul, erős görcs kíséretében is. Lehet a vakbélgyulladás idült lefolyású is. Ilyenkor nem rohamszerűen lép fel a fájdalom, mint inkább vakbél táji nyomás érzésével, hánys, hányinger kíséretében. Mások a gyulladásos vakbél el gennyves, aminek az lesz a következménye, hogy a vakbélnyúlvány átfúródik, a genny kiömlik a hasüregbe és hashártyagyuladást okoz. A láz, ilyenkor alacsony, a pulzus szapor, a beteg csuklik és „collapsus” tünetek lépnek fel.

Ami a kórral járó elváltozásokat illeti, azt kell mondani, hogy újszülöttnél nem fordul elő a betegség. Gyakoriság tekintetében a 6. életévtől kezdve emelkedik. Előfordulások terjedelmét 10–15. életévekben éri el. Az 50. életévtől kezdve az előrehaladó évekkal párhuzamosan egyre ritkább lesz a vakbélgyulladás, aminek a magyarázatát a vakbél sorvadás, üregének az elzáródása

adja. Zsenge gyermekkorban a panaszok súlyosabbak mint öregkorban, amikor a szervezet küzdőképe lánghabb.

A vakbélgyulladásnak a műtétjével nem lehetünk eléggé óvatosak. A legkisebb gyanú esetén sem szabad hasbajtokat rendelni, mert ez az átfúródást segíti. Heveny esetben sohasem operálhatunk előző korán. A műtét beavatkozásnak a fenyegető veszélyek elhárítására meg kell történnie, s éppen ezért a beteget minél előbb szállítassuk be a kórházba. Esetenként órák alatt fejlődnek ki olyan súlyos elváltozások, amikhez más esetekben napok kelhetnek. A legtöbb a baktériumok virulenciáján fordul meg. A láztlanság, a szabályosnak mondott pulzus a betegség kezdetén nehogy valakit megtéveszt.

A felosoroltakból kitűnik, hogy a vakbélgyulladás milyen sokrétű tünetekkel lép fel és felismerése különösen a kezdeti szakban nem könnyű.

A vakbélgyulladásos rohamra állíthatjuk fel azt a tételt, hogy minden roham lehetőleg 48 órán belül megoperálandó. Ha a roham előrehaladottabb szakban kerül a sebész elé — úgy azonnal operálandónak kell tekinteni az úszkösödő, a hashártyagyuladást és a septicus alakot. Nem azonnal műtendő a tályogos, jól körülírt vakbélgyuladást, amely a genny terjedésével, áttöréssel fenyegeti a hasüreget, felszívódásával a szervezetet.

Mindezeket egybevetve, tartssuk szem előtt az összes tünetek mérlegelése után, amit boldogult Verebely professzor mondott: „Inkább egyszer felesleges — de nem veszedelmes műtétet többet végezzünk, mint egy esetben az életmentő beavatkozást elmulasztssuk.”

Épül a vízmű Sárospatakon

Hosszú előkészületek után végre ezekben a napokban 21 millió forintot beruházással megkezdte Sárospatakon a várva-várt vízmű építését. Először a víztornyot építik meg. Az ehhez vezető csatorna-rendszer munkálatai már gyors ütemben haladnak. Erre annál inkább szükség van, mert a Tervhivatal egy nagy kapacitású falicsompegyár építésére Sárospatakot jelölték ki, s a gyár építését szeretnék minél előbb megkezdni. Ennek azonban elengedhetetlen feltétele a vízszolgáltatás megindítása.

Osztatlan örömmel és megelégedéssel fogadják Sárospatak lakosai a vízműépítést. Azt azonban erősen sajnálják, hogy a víztornyot a nagyműltű diákváros kellős közepén, éppen a védett területtől nyilvánított iskolakertben építik.

Fényfüggönyös színpad a sziklaparkányon, csónakázó tó a cseppkőteremben

Megyénk egyik leglátogatottabb idegenforgalmi nevezetessége az aggteleki barlangrendszer. Földalatti termeit évente sok tízezer hazai és külföldi turista tekint meg. Ezért a cseppkőbarlang fejlesztésére fokozott gondot fordítanak. Arra törekednek, hogy minden évben új látványosságokkal gazdagodjék. Az eddigi tervek szerint a tavaszi hónapokban adják át Aggtelek első korszerű szállodáját. A szállodában 200 vendég elhelyezésére alkalmas, hideg-meleg vízzel ellátott szobákat, minden igényt kielégítő éttermet és eszpresszó rendeznek be. Az új szálló vendégeit és a vidéket felkereső kirándulókat a nyári hónapokban több „meglepetés” várja majd a földalatti termekben. Így például az egyik hatalmas barlangüregben a kiváló akusztikájú, úgynevezett hangversenyteremben nagyobb zenekarok elhelyezésére alkalmas színpadot képeznek ki. A színpad alatt csörgőedző patak medrét készítesik és az egész színpad fényfüggönyvel választják el a mintegy 500 fős helyes földalatti nézőtérrel. A reflektorok fénye a patak vizéből visszaverődve csodálatos fényhatást vált ki a cseppkőteremben, ahol jövőre számos koncertet rendeznek.

A fejlesztési munkák során a barlangbejárat mellett mintegy 4 millió forintot beruházással egyemeletes, úgynevezett üzemi épületet is létesítenek. Ebben helyezik el az irodá-

kat, a kaktárakat, a pénztárat, a várótermet, az emléktárgyakat árusító helyiségeket, valamint a mosdókat. Az új központi épület azonban csak a jövő év végére készül el és akkor fognak hozzá az aggteleki barlang bejárójához a rész parkosításához.

Az igazgató hevesen szorongatja a jeles üjtő kezét.

— Gratulálok, Paculák kaktárs! Gratulálok! Ujtátás nagy távolokat nyit a vállaltai kollektívák életében. Nincs többé vita, gond, kit, melyik irasztalhoz, melyik géphez kell állítani, s nincs vita többé a prémium osztásánál.

— Garantálom — hebegi a neves üjtő — az embermő gépem hosszú kísérleteim eredményeképpen halálpontosan kimutatja az emberi képességeket, teljesítményeket.

— Helyes, nagyon helyes. Akkor megkezdjük az első próbát.

Az igazgató néhány nevet ír egy fehér papírlapra, s atnyújtja titkárnőjének.

— Kérem, szíveskedjék ötperces sorrendben hozzám beküldeni ezeket a kaktársakat.

A titkárnő jellegzetes ringó mozgásával kisik-

lik a szobából, s néhány pillanat múlva Valika, a jelentéktelen bérzámfejtő jelenik meg.

— Kaktársnő, foglaljon helyet — mondja igen barátságosan az igazgató. — Egy új műszert próbálunk ki. Ehhez kérjük a maga segítségét.

— Oh — sáppadozik Valika — hiszen én... Ebben a pillanatban a lányval szemben elhelyezett dobozszerről valamiből megszólal egy géphang.

— Valika, maga sose nyugtalanodjon. Képességei jóval nagyobbak munkakörénél. Reméljük dolgozik. Jóval több fizetést érdemel.

— Oh... — pirul el a lány. Valamit mondana, de most senki sem kíváncsi véleményére, mert Suba Attila előadó lép a helyére. A gép máris kapcsol.

— Magában, Suba kaktárs, van sok nagyszerű képesség. Sok jó dolgot

Ilyen lesz a Kilián-déli 15 emeletes toronyház

Gyula bácsi, a kivitelező vállalat hűségesebbé az elmúlt hétben szabadságon volt. Mondják, hogy amikor visszaérkezett, kétszer is megdörzsölte a szemét, mert nem értette, hogyan került az ő megszokott, hivatalos területére néhány nap alatt egy teljesen idegen, harminc méter magas ház.

Ez a kis epizód valószínűleg nem egyedülálló és másokkal is megeshetett, akik két-háromhetes kihagyás után látogattak el az új lakótelepre. A 15 emeletes magasház építkezése nem ok nélkül vonja magára a televízió, a sajtó és az egész lakosság érdeklődését. Valóban az ország legmagasabb lakóháza épül itt olyan korszerű technológiával, amely új fejezetet jelent a magasépítésben. Nem kis dolog, hogy az építők örök küzdelmét a magasságból többé nem kuszálják állványzok és sok pénz emésztő hónapok, sőt, évek múlása jelzi, hanem könnyed, csaknem fölényes módszer, ahol óramű pontossággal folyik a munka, és az előrehaladást órával és napokkal mérik.

Közönségünk most bizonyára kíváncsi ennek a látványos építkezésnek a végeredményére is: vajon milyen lesz maga az épület, és főleg milyenek lesznek az új lakások? Különösen érdekesnek ígérkeznek azok a megoldások, amelyekben a magasház elter a lakótelep három- és négyemeletes lakóépületeitől.

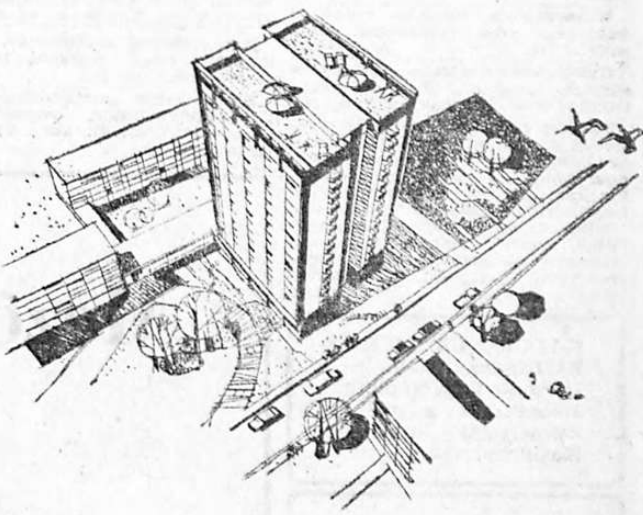
Ha a főbejárat szélőfogóját az előtérbe lépünk, balkezlől a porta, jobbfelől pedig a központi társalgószoba fogad. A vendég itt házi telefonon meggyőződhet arról, vajon a keresett lakó otthon tartózkodik-e, s a szépen bútorozott, fűtött térben, amelyet Iván Szilárd festőművész mozaikképe díszít, kényelmesen várakozhat. A lakógyűlések, egybe-összejövetelek és időszakos gyermekmegőrzés céljait is szolgáló társalgó kissé már előremutat az ún. „üzemeltetett ház” gondolatát felé, ahol a lakók kényelméről és kiszolgálásáról egy sor központi szolgáltatás gondoskodik.

Az előtérből tovább haladva a földszinti közfolyosóra jutunk, ahonnan két lépcső és ugyancsak két gyorsfelvonó indul. Az egyik felvonó különleges kialakítású: a személyszállításon kívül hordágyas beteg, illetve bűtor felvitelére is alkalmas, ami a költözéskor megkönnyíti.

A felvonókban kiszállva, az emeleti közlekedő térben találjuk magunkat, amelynek elrendezése valamennyi emeleten azonos. Az említett lépcsőkön és felvonókon kívül minden szint 6 lakást, 2 porolólógiát és egy személtedobófülkét tartalmaz. A személt főbejáratallal ellátott gazdasági oldalon érkezik a földszintre, ahonnan — zárt térben törté-

nő kezelet után — a mellékbejáraton kerül ki a városi szállítóközlekedésbe. A gyermekkosíval, vagy kerékpárral érkezők a gazdasági bejárat felől közelítik meg az épületet, járműüket raktárba helyezik, majd egy mellékbejáraton jutnak be a földszinti közfolyosóra.

A 15-ik emelet feletti szinten, 50 méter magasságban, két — egymástól szeparált — napozó, illetve kilátóterasz helyezkedik el. Innen csodálatos panoráma nyílik a környező hegyekre, a diósgyőri várra és magára a lakótelep-

A toronyház madártávlatból.

A garsonlakást is teljes komforttal terveztek normalkadással, fürdőszobával, kényelmes főzőfülkével, kamraszekrényrel és beépített ruhásszekrényrel.

A lakások fűtését szobaként elhelyezett gázkandalló biztosítja, amely a Kilián-lakótelepen már jól bevált, fűtése az igényeknek megfelelően szabályozható. Sokan a nagy magasság miatt talán vízhiánytól tartanak, de ettől nem kell félni: az állandó vízmennyiségről itt külön automata szabályozó berendezés gondoskodik.

A csúszószerű „nyeli” az emeleket, s a tervezők nem kis szorongással gondolnak az átadás napjára. Vajon sikerült-e olyan épületet és lakásokat tervezni, olyan kényelmet és vonzó többletet belevinni, ami feledtetni a lakókkal hagyományos idegenkedésüket a sok lépcsőtől és a felvonóktól.

Szeretnénk, ha ezen a „premier”-en, ahol a nagyvárosi lakásépítés nagy jövő előtt álló újszerűtje: a magasház mutatkozik be, nem vállalnánk szégyent Miskolc lakosai előtt.

Nagy Zoltán
Építész,
ÉM. Miskolci Tervező
Vállalat.

Okos találmány

Nagyon szívesen folytatja a géphang. Ha óhajta magnóra is teszem, s nem árt, ha mielőbb a fizikai dolgozóknak előadást tart az önzetlen munkáról, meghallgatja a saját magatartásáról szóló tanulmányt.

Nem tőröm!... Nagyon helyes! Igazgató elvtárs, egyetértek az ön véleményével — lép elő Púzsán Károly egységvezető.

— Ön téved — mosolyog magabiztosan, de

a lábukat látogatók menthetetlenül kimondják: nem fejlődőképes.

Most Tőhötöm kaktárs, az ellenőrk ellenőreinek ellenőreit főosztály vezetője dobja magát a székbe.

Parancsol, igazgató kaktárs? — kérdezi magabiztosan.

Az embermő gépet ohajt valamit közölni.

Az embermő? Hahaha. Végre! — vigyorog magabiztosan, de

matat valamit, a gép suttyogva szól valamit, az üjtő elsápad, leszédül a székre.

— Nos — sürgeti az igazgató — válaszoljon, miért „meri”?

— Igen — üvölt dühadalmasan kaján mosollyal Tőhötöm — miért?

— Nem tehetem — vibrál zavartan a géphang.

— De az istenért — ösztönzi az igazgató — miért?

— Sajnos — hebegi a gép — az én sorsom is a főigazgatótól függ.

Valami berreg, kattan, s a gép nem szól többet. Tőhötöm izgatottan felugrik.

— Kaktársaim! — zeng hangja diadalmasan. — Ambátor a gépnek vannak apró hibái, de ha ezen a neves üjtő javít, ahogy én a szeretett főigazgatókat ismerem, akkor az embermő gép nagy jövő előtt áll.

Csorba Barnabás